

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING TALAFFUZ KO'NIKMALARINI
TAKOMILLASHTIRISHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISH****Botirova Adiba Erkinovna**

*Navoiy davlat pedagogika instituti Maktabgacha va
boshlang'ich ta'lim fakulteti Boshlang'ich ta'lim kafedrası
o'qituvchisi f.f.f.d, PhD*

Muhitdinova Mahliyo Ahad qizi

*Navoiy davlat pedagogika instituti Ta'lim va tarbiya
nazariyasi va metodikasi yo'nalishi 2-bosqich
magistranti*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarning og'zaki nutqi va talaffuz ko'nikmalarini takomillashtirishda yordam beruvchi metodlar haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *Boshlang'ich ta'lim, "Darvoza" o'yini, "So'z top" o'yini, "Aql charxi" o'yini, o'yin, faoliyat.*

Yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun asosida uzluksiz ta'lim tizimi samarali amalga oshirilib kelinmoqda. Mazkur tizimda boshlang'ich ta'limga alohida e'tibor qaratilgan. Ayniqsa, o'quvchilarning o'qish savodxonligiga bo'lgan qiziqishlarini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Milliy o'quv dasturida o'quv mantiqiy tafakkur qila olish salohiyatini, aqliy rivojlanishini, dunyoqarashini, kommunikativ savodxonligini va o'z-o'zini anglash salohiyatini shakllantirishga, moddiy borliq go'zalliklarini his eta olishga, go'zallik va nafosatdan zavqlana olishga o'rgatish bilan birga predmet haqidagi tushunchalarni, faoliyatlarini kengaytirish, ularning erkin fikrlay olish, o'zgalar fikrini anglash ko'nikma va malakalarini egallashlariga erishish boshlang'ich ta'limning asosiy maqsadi sifatida qayd etilgan.

O'quvchilarning fanlarga qiziqishini shakllantirishda, biz yuqorida ta'kidlaganimizdek, o'qituvchining pedagogik mahorati, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini bilishi va ularni inobatga olishi, ta'lim-tarbiya jarayonini innovatsion metod va texnologiyalarni qo'llagan holda tashkil etishi muhim rol o'ynaydi. Shu bilan bir qatorda sinf xonasidagi o'quv muhiti, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlar xarakteri ham katta ta'sir ko'rsatadi.

O'quvchilarning fanlarga qiziqishini orttirish maqsadida quyidagi metodlardan foydalanilsa samaraliroq bo'ladi.

1. Izlanish metodi; 2. Mashq qilish; 3. interfaol metodlar.

Quyida biz turli xil metodlar yordamida o'quvchilarni qiziqishini orttirishga harakat qilamiz.

“Darvoza” o‘yini – bunda ramziy ma’noda ikkita darvoza yasaladi. (Devorga yozish yoki biror belgi chizish mumkin). O‘quvchilar ikki guruhga bo‘linadi. Stol ustiga fil, tanaffus, futbol kabi “f” harfi ishtirok etgan so‘zlar yozilgan kartochkalar to‘nkarilib qo‘yiladi. Ikki guruh ikki darvozadan o‘tadi. O‘quvchilar darvozadan o‘tayotganda kartochkalardan birini olib, undagi so‘zni ovoz chiqarib o‘qib o‘tadi. Noto‘g‘ri o‘qigan o‘quvchiga qaytadan o‘qitiladi. Qaysi guruhdagi o‘quvchilar to‘g‘ri birinchi bo‘lib o‘qib, darvozadan o‘tib bo‘lsa, g‘olib sanaladi. Bu o‘yin o‘quvchilarda to‘g‘ri va tez o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu fanga bo‘lgan qiziqishini orttiradi.

“So‘z top” o‘yini – o‘qituvchi o‘quvchilarni uch guruhga bo‘ladi. Birinchi guruhga “o” tovushi bilan boshlanadigan so‘zlar topish, ikkinchi guruhga “o” tovushi bilan tugaydigan so‘zlar, uchinchi guruhga “o” tovushi so‘z o‘rtasida kelgan so‘zlarni topish aytiladi. Qaysi guruh belgilangan muddatda so‘z topa olmasa, o‘yindan chiqadi. O‘yinni oxirigacha davom ettirgan guruh g‘olib hisoblanadi. Bu o‘yin 1-sinflarda Alifbe fanida tayyorlov davri darslarida tashkil etiladi.

Bu o‘yin 1-sinflarda tayyorlov davri o‘qish darslarida tashkil etiladi.

1-guruh	2-guruh	3-guruh
Ota	Samo	Kitob
Ona	Baho	Nok
Oy	Xato	Non
Olma	Sado	Son
Osh	Bobo	Somon
Ot	Momo	Bahor
Osmon	Mato	Yoz

“Aql charxi” o‘yini – bu o‘yinda ikki yoki uch o‘quvchidan iborat guruhchalar tashkil etiladi. Birinchi o‘quvchi mavzuga oid terminlardan birini aytadi. Ikkinchi o‘quvchi birinchi o‘quvchi aytgan so‘zni qaytaradi va bitta so‘z qo‘shib aytadi. Yana birinchi o‘quvchiga navbat keladi, u ham avvalgi uchta termini qaytaradi va o‘zi ham bitta termin qo‘shib aytadi. Qaysi o‘quvchi adashib ketsa yoki aytilgan so‘zlardan qaytarib aytsa, o‘yindan chiqadi. Shu tariqa o‘quvchilar guruhi davom etadi. Bu o‘yinni tashkil etishdan maqsad aniq bo‘lishi va o‘quvchilarning qaysi bilim, ko‘nikma va malakalarni egallashlariga e‘tibor qaratilishi muhim. Masalan, topishmoqlarga tegishli so‘zni ayting.

1. Sog‘ tanda.
2. Sog‘ tanda – sog‘lom aql.
3. Sog‘ tanda – sog‘lom aql, ozodlik.
4. Sog‘ tanda – sog‘lom aql, ozodlik, obodlik.
5. Sog‘ tanda – sog‘lom aql, ozodlik, obodlik, Yurtim.
6. Sog‘ tanda – sog‘lom aql, ozodlik, obodlik, Yurtim deb yuzga kirdim.

O‘yin shu tariqa davom etadi. Bir kichik guruhdan keyin yana yangi guruh o‘yinni davom ettiradi. Bu o‘yin 1-2-sinflar ona tili va savodxonligi o‘qish darslarida tashkil etiladi.

“Qadamba-qadam” o‘yini. Maqsad: O‘quvchilarning individual bilimlarini baholash. Ularni mas‘uliyatni his qilishga o‘rgatish. Ularda nutqiy ravonlik, tezkor tafakkurlash, hozirjavoblik qobiliyatlarini shakllantirish. Jarayon: Bunda har bir qatordan bittadan o‘quvchi sinfning eng orqasiga boradi. O‘qituvchi har bir o‘quvchiga alohida savol beradi. Savolga to‘g‘ri javob bergan o‘quvchi bir qadam oldinga yuradi. Javob berolmagan o‘quvchi esa joyida turadi. Shunday qilib doska oldiga birinchi yetib kelgan o‘quvchi o‘z guruhiga ball olib beradi. Bunda guruh va har bir o‘quvchi alohida baholanadi. Har bir darsning ma‘lum daqiqasini o‘quvchilarning individual bilimlarini aniqlash maqsadida shu o‘yinga ajratish samarali natijaga olib keladi.

“Davom ettir” o‘yini – o‘quvchilar uch yoki to‘rt guruhga bo‘linadi. O‘qituvchi matn mazmunini hikoya qilishni boshlaydi. Birinchi guruh uni davom ettiradi. O‘qituvchi to‘xtatgan joyidan ikkinchi guruh davom ettiradi. Qaysi guruh davom ettirmay to‘xtab qolsa, o‘yindan chiqadi. O‘yin shu tariqa davom ettiriladi. Bu o‘yinda barcha o‘quvchilarni matn hikoyasiga qatnashtirish mumkin. Bu o‘yindan umumlashtiruvchi o‘qish darslarida ham foydalanish mumkin. Bu o‘yin 1-4-sinflar o‘qish darslarida tashkil etiladi.

Yuqorida ko‘rib chiqqan, metodlarimiz o‘quvchilarning darslarga bo‘lgan qiziqishini orttiradi hamda ulardagi hozirjavoblik, mantiqiy fikrlash, nutq ravonligi ko‘nikmalarining shakllanishi va rivojlanishiga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. T.: 2011
2. Ziyomammedov B. Tojiyev M. Pedagogik texnologiya – zamonaviy o‘zbek milliy modeli. T.: 2009
3. Baxtiyorova A. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarning fanlarga qiziqishini tizimli tashkil etish metodikasi. BMI. Nizomiy nomidagi TDPU. T.: 2014
4. Mavlonova K va boshqalar “Ona tili va o‘qish savodxonligi. 2-sinf 1-qism, T., 2021
5. Safarova R va boshqalar. “Alifbe” darsligi T., 2021